

Αθήνα, 13 Οκτωβρίου 2021

Ομιλία του Πρώην Πρωθυπουργού και Πρώην Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Κώστα Καραμανλή στην εκδήλωση του Ιδρύματος «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» με θέμα «Κωνσταντίνος Καραμανλής - Η πορεία της Ελλάδας στην Ενωμένη Ευρώπη»

Κύριε Πρωθυπουργέ, κύριε Πρόεδρε της Βουλής, κύριε πρώην Πρόεδρε της Δημοκρατίας, κύριε πρώην Πρωθυπουργέ, επιτρέψτε μου καταρχήν να ευχηθώ ταχεία ανάρρωση στη Φώφη Γεννηματά.

Φαντάζομαι ότι διερμηνεύω τα αισθήματα όλων λέγοντας ότι είμαι σίγουρος ότι θα υπερβεί και αυτή τη δοκιμασία και θα επανέλθει ακμαιότερη από ποτέ.

Θέλω να συγχαρώ και να ευχαριστήσω θερμά για τη σημερινή εκδήλωση τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο του Ιδρύματος, τον Πέτρο Μολυβιάτη και τον Αχιλλέα Καραμανλή, τους πιο στενούς συνεργάτες του Κωνσταντίνου Καραμανλή και δεκαετίες τώρα τους πραγματικούς στυλοβάτες του Ιδρύματος.

Και ακόμα να ευχαριστήσω τον Υπουργό Κώστα Καραμανλή γιατί ξέρω ότι μαζί με τους συνεργάτες του συνέβαλε αποφασιστικά, καθοριστικά για τη σημερινή εκδήλωση.

Κυρίες και κύριοι, αποτίουμε σήμερα τον οφειλόμενο φόρο τιμής στη μνήμη του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Τιμούμε τον πολιτικό ηγέτη που στην αυγή της μεταπολίτευσης, σε ώρες δραματικές για τον ελληνισμό, επέστρεψε στην πατρίδα αναλαμβάνοντας την βαριά ευθύνη να σώσει τη χώρα από τον κίνδυνο της κατάρρευσης και της εθνικής καταστροφής.

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής υπήρξε η εμβληματική πολιτική προσωπικότητα της μεταπολεμικής περιόδου, σφραγίζοντας με την παρουσία και το έργο του για περισσότερο από μισό αιώνα την πορεία της Ελλάδας.

Τα κορυφαία επιτεύγματά του, η ανόρθωση της χώρας και η εργώδης ανάπτυξη στις δύσκολες πρώτες δεκαετίες μετά τον παγκόσμιο αλλά και τον εμφύλιο πόλεμο, η αποκατάσταση και η εδραίωση της δημοκρατίας σε συνθήκες αντίξοες και εθνικά χρήσιμες και η ένταξη της χώρας στην ευρωπαϊκή οικογένεια προϊόν και αυτό μακράς και επίμονης προσπάθειας, έχουν τύχει καθολικής αναγνώρισης εντός και εκτός Ελλάδας και θα συνεχίσουν να φωτίζονται από ιστορικούς ερευνητές και μελετητές με την πολύτιμη και αμέριστη αρωγή πάντα του Ιδρύματος.

Εκείνο στο οποίο θα ήθελα να εστιάσουμε την προσοχή μας σήμερα είναι στις βαθύτερες πολιτικές του πεποιθήσεις και αρχές. Αυτές πάνω στις οποίες οικοδομήθηκε ο πολιτικός του οραματισμός και η πολυσχιδής δράση του.

Πεποιθήσεις και αρχές που διαμορφώθηκαν όχι μόνο από προσεκτική μελέτη και ιστορική παρατήρηση αλλά και προπαντός από βιώματα της εποχής και της κοινωνικής και εθνικής πραγματικότητας μέσα στις οποίες ανδρώθηκε.

Πρωτότοκος γιος πολυμελούς οικογένειας από την Πρώτη Σερρών έζησε τις θυελλώδεις εξελίξεις των πρώτων δεκαετιών του 20ου αιώνα. Γεννημένος σε οθωμανική ακόμα επικράτεια βίωσε την απελευθέρωση της Μακεδονίας, ένωσε την απειλή της εθνικής ακεραιότητας στην διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα, είδε τον πατέρα του να πρωτοστατεί στην εθνική προσπάθεια, να συλλαμβάνεται και να εξορίζεται.

Είχε την εμπειρία του εθνικού διχασμού, των ακραίων πολιτικών παθών και ακροτήτων στην δημόσια ζωή, τα επαναλαμβανόμενα πλήγματα στο δημοκρατικό πολίτευμα και τον ομαλό πολιτικό βίο από επαναστάσεις, κινήματα, δικτατορίες, εκτελέσεις και διώξεις υποκινούμενες από κομματικό φανατισμό και μισαλλοδοξία.

Γνώρισε τη φτώχεια, την ανέχεια, τον μόχθο των ανθρώπων της υπαίθρου ειδικά σε μία περιοχή όπου ο καπνός ήταν στην ουσία μονοκαλλιέργεια. Έζησε την οικονομική καταστροφή του πατέρα του ως αποτέλεσμα της μεγάλης οικονομικής κρίσης και ανέλαβε ο ίδιος την ευθύνη της συντήρησης της οικογένειάς του με σκληρή δουλειά σε πολύ δύσκολες συνθήκες.

Με άλλα λόγια, κυρίες και κύριοι, οι εμπειρίες, οι περισσότερες τραυματικές που εν συντομία παρετέθησαν, σμίλευσαν την προσωπικότητα και την κοσμοαντίληψη του Κωνσταντίνου Καραμανλή σε βαθμό που λειτούργησαν ως πλοηγοί στην μακρά πορεία της πολιτικής του δράσης. Παραθέτω: «όταν ένας λαός δεν μπορεί να πετύχει την κοινωνική δικαιοσύνη στα πλαίσια της δημοκρατίας κλονίζεται η εμπιστοσύνη του στην ιδέα της δημοκρατίας».

Με τη φράση αυτή, διατυπωμένη στις 5 Μαΐου 1979 στο 1ο Συνέδριο της Νέας Δημοκρατίας, ο Καραμανλής ανάγει την κοινωνική δικαιοσύνη σε βασικό θεμέλιο της δημοκρατίας. Πράγματι προϋπόθεση πολιτικής ομαλής λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι οι πολίτες να αισθάνονται ότι η πολιτεία τους αντιμετωπίζει με ισονομία και δικαιοσύνη.

Όταν οι πολίτες ή μεγάλη μερίδα αυτών αισθάνονται αδικημένοι, παραγκωνισμένοι ή περιφρονούμενοι, η δημοκρατία τραυματίζεται και σε ακραία προέκταση υπονομεύεται.

Προφανώς το αξίωμα αυτό δε δικαιολογεί διαρκείς και εξωπραγματικές διεκδικήσεις της οποιασδήποτε κοινωνικής ομάδας, ούτε σημαίνει ότι αναλαμβάνει η Πολιτεία όλα τα βάρη και τις ευθύνες των πολιτών. Σημαίνει όμως ότι η Πολιτεία έχει καθήκον να μεριμνά για την ευημερία όλων των πολιτών, πρωτίστως βέβαια εκείνων που για διάφορους λόγους έχουν μεγαλύτερη ανάγκη.

Η μεταπολεμική ιστορία της Ευρώπης προσφέρει εναργέστατο παράδειγμα. Οι δύο καταστροφικοί παγκόσμιοι πόλεμοι, η μεγάλη κρίση και η συνακόλουθη γιγάντωση ολοκληρωτικών και ανελεύθερων καθεστώτων στο μεσοπόλεμο οδήγησε τις ευρωπαϊκές ηγεσίες στο συμπέρασμα ότι «η διασφάλιση της ειρήνης και της πολιτικής ομαλότητας προϋπέθετε την ταχεία οικονομική ανόρθωση, αλλά και ευρεία κοινωνική πολιτική».

Αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης υπήρξε το ευρωπαϊκό θαύμα του δεύτερου μισού του εικοστού αιώνα, όπου η ελεύθερη οικονομία και η ιδιωτική πρωτοβουλία έχουν τον κατεξοχήν δημιουργικό και παραγωγικό ρόλο, ταυτόχρονα όμως η Πολιτεία προσφέρει διαρκώς βελτιούμενες υπηρεσίες στους κοινωνικά νευραλγικούς τομείς της υγείας, της παιδείας, της ασφάλισης, των συνθηκών εργασίας.

Και καλλιεργεί συνθήκες διαλόγου και συνδιαλλαγής μεταξύ εργοδοσίας και εργαζομένων, προς όφελος και της οικονομίας, αλλά και των ευρέων κοινωνικών στρωμάτων. Αυτό που στη Δυτική Γερμανία του Αντενάουερ και του Έρχαρντ ονομάστηκε «soziale marktwirtschaft», δηλαδή κοινωνική οικονομία της αγοράς, που με παραλλαγές εφαρμόστηκε σε όλη σχεδόν τη Δυτική Ευρώπη.

Η πολιτική αυτή οδήγησε σε ιστορικά πρωτόγνωρο επίπεδο ευημερίας και ευκαιριών απασχόλησης και κοινωνικής ανέλιξης σε ολοένα ευρύτερα τμήματα του πληθυσμού. Οι ευεργετικές συνέπειές της είχαν άμεση αντανάκλαση και στην εδραίωση της ειρήνης, αλλά εξίσου σημαντικό στη διασφάλιση κοινωνικής συνοχής και πολιτικής ομαλότητας.

Δημοκρατικός διάλογος, ομαλή εναλλαγή στην εξουσία, διαμόρφωση μεγάλων και σταθερών κομματικών σχηματισμών με μετριοπαθή έκφραση και συχνά συγκλήσεις στις κορυφαίες προτεραιότητες των ευρωπαϊκών κρατών. Οι μεγάλες αυτές κατακτήσεις βρίσκονται υπό αυξανόμενη αμφισβήτηση τα τελευταία χρόνια. Οικονομικές κρίσεις, εμπορικοί ανταγωνισμοί, η άναρχη λειτουργία των αγορών, η τεχνολογική έκρηξη στις μεθόδους παραγωγής, εκπαίδευσης και επικοινωνίας, η δημογραφική πίεση, προκαλούν σοβαρές ανησυχίες για το μέλλον.

Ήδη παρατηρείται παγκοσμίως διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Πληθαίνουν εκείνοι που αν βρεθούν χωρίς δουλειά θα τους είναι σχεδόν αδύνατον να επανενταχθούν στην παραγωγική διαδικασία. Πολλοί νέοι αισθάνονται ότι δεν θα έχουν τις ευκαιρίες που χρειάζονται για μια καλύτερη ζωή.

Η διευρυνόμενη αυτή ανασφάλεια, ειδικά στα λιγότερο ευνοημένα κοινωνικά στρώματα είναι λόγος σοβαρού προβληματισμού, διότι κατατείνει στην δυσπιστία, την απομυθοποίηση και τελικά την αμφισβήτηση και την απονομιμοποίηση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Φαινόμενα απογοήτευσης, απάθειες, αποχής και πολιτικής αστάθειας, ενίσχυση δημαγωγικών ρευμάτων, σκηνές έντονων κοινωνικών συγκρούσεων έχουν ήδη εμφανιστεί σε όλη σχεδόν την Ευρώπη.

Προφανώς και τα πράγματα δεν μπορούν και να μείνουν ως έχουν. Οι συνθήκες έχουν αλλάξει και είναι αναγκαία η προσαρμογή στα νέα δεδομένα. Είναι σαφές ότι απαιτούνται

μεταρρυθμίσεις και καινοτόμες λύσεις στην εκπαίδευση, στα συστήματα υγείας, στην κοινωνική ασφάλιση, στο εργασιακό περιβάλλον.

Αρκεί να θυμόμαστε, πάντα, ότι οι κοινωνίες ανθούν και προοδεύουν μόνο όταν οι πολλοί αισθάνονται ότι μετέχουν στην συλλογική προσπάθεια, στις ευκαιρίες και την ισότιμη κατανομή των καρπών της προόδου.

Στο προσυνέδριο της Νέας Δημοκρατίας, στις 2 Απριλίου του '77 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής επεσήμανε ότι η δημοκρατία δεν επιβάλλεται. Η δημοκρατία βιώνεται. Και πρέπει να γίνεται πράξη στην καθημερινή ζωή του πολίτη. Προϋποθέτει τον σεβασμό της Αρχής της πλειοψηφίας και του νόμου. Και προπαντός προϋποθέτει πολιτικό κλίμα ήπιο και ήρεμα πολιτικά ήθη.

Η δημοκρατία δεν αντέχει στα πάθη και τους φανατισμούς. Γνωρίζοντας από πρώτο χέρι τον παραχώδη δημόσιο βίο της χώρας, τις επανειλημμένες εκτροπές, τους διχασμούς, τον αδελφοκτόνο Εμφύλιο αλλά και τις συνήθειες υπερβολές οξύτητας και δημαγωγίας, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής πίστευε βαθιά ότι εξίσου σημαντικός θεμέλιος λίθος για την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι η ήρεμη πολιτική ζωή, η αποφυγή ακραίων αντιπαραθέσεων, ο δημόσιος λόγος με σεβασμό στην αντίθετη άποψη, η διαρκής προσπάθεια δημιουργίας συνθηκών εθνικής συνεννόησης.

Απευθυνόμενος στους πολίτες της Αθήνας στις 16 Νοεμβρίου 1974 επεσήμαινε. Είναι γνωστό ότι εμείς οι Έλληνες έχουμε την αδυναμία να λησμονούμε γρήγορα τους κινδύνους και να επιδιόμαστε πριν καλά- καλά παρέλθουν στην ικανοποίηση των κομματικών ή προσωπικών μας αδυναμιών.

Έχουμε επίσης την κακή συνήθεια να καταστρέφουμε με τα δικά μας τα χέρια όσα με κόπους και θυσίες δημιουργούμε. Και το κάνουμε αυτό όταν ακριβώς ευρισκόμαστε στα πρόθυρα της επιτυχίας.

Την αδυναμία μας δε αυτήν ακριβώς συμβολίζει και ο μύθος του Σισύφου. Και δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο μύθος αυτός είναι ελληνικός.

Την οδυνηρήν αυτή αλήθεια την επιβεβαιώνει η μακρά μας ιστορία. Και θα μπορούσε κανείς να μνημονεύσει το 1920, το 1940 και κατά ένα τρόπο και το 1963. Όταν μετά την επανάσταση του 1821 ξεσπούσε ο εμφύλιος πόλεμος, ο Δερικνύ Γάλλος ναύαρχος που ηγήθηκε της γαλλικής μοίρας στη Ναυμαχία του Ναβαρίνου στις 20 Οκτωβρίου του 1827, έγραψε στην κυβέρνησή του: «οι Έλληνες επιδίδονται στην αυτοκαταστροφή όταν ακριβώς η τύχη τους μειδιάσει».

Αυτές είναι οι αρχές που συνθέτουν τη δομή της πολιτικής ταυτότητας του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Στη μακρά δημόσια διαδρομή τους τις υπηρέτησε με συνέπεια, με αποτελεσματικότητα όπως κυρίως αναδεικνύεται από την επιτυχή αποκατάσταση της δημοκρατίας το '74 αλλά και τη θέσπιση σύγχρονου προοδευτικού και του μακροβιότερου συντάγματος της ιστορίας μας το 1975.

Και παρότι επεκρίθη ενίοτε λυσσαλέα, συκοφαντήθηκε και υπέστη ουκ ολίγες προσωπικές επιθέσεις με αποκορύφωμα την πρόταση παραπομπής του με έωλους ισχυρισμούς στο Ειδικό Δικαστήριο τον Ιανουάριο του 1965, ουδέποτε υπέκυψε στον πειρασμό της έξαψης των παθών, της ανταπόδοσης προσωπικών ύβρεων και προσβολών, ακόμα και της προσωποποίησης των πολιτικών διαφωνιών.

Είχε πλήρη συνείδηση ότι αυτές οι πρακτικές οδηγούν σε εκτροπές και ανωμαλίες που τόσο είχαν στιγματίσει την πολιτική ζωή της χώρας αλλά και ζημιώσει τα εθνικά μας συμφέροντα.

Κυρίες και κύριοι, αν οι αντιλήψεις αυτές έχουν ευρύτερη, πιθανώς παγκόσμια, ισχύ σε ό,τι αφορά την εδραίωση και καλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, έχουν ξεχωριστή αξία και σημασία στην περίπτωση της χώρας μας.

Και τούτο για δυο λόγους. Πρώτον, διότι λόγω βεβαρημένου παρελθόντος έχουμε πληρώσει ως έθνος βαρύ τίμημα από τη συχνή παραβίασή τους. Και δεύτερον, ίσως ακόμα σημαντικότερο, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής μας και της θέσης της Ελλάδας.

Είναι απλή κοινωνική διαπίστωση ότι ζούμε σε ένα γεωπολιτικό περιβάλλον εξαιρετικά φορτισμένο. Οι συγκρούσεις και οι ανταγωνισμοί των κρατών της περιοχής στο παρελθόν, η ανάμιξη των κατά εποχή μεγάλων δυνάμεων για δικούς τους λόγους και σκοπιμότητες, η εμπλοκή στους παγκόσμιους πολέμους όχι αβάσιμα γέννησαν για τα Βαλκάνια τον όρο πυριτιδαποθήκη της Ευρώπης.

Με απλά λόγια η θέση της χώρας τόσο στα Βαλκάνια όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο καταστεί ανεπίτρεπτη απερισκεψία την επικράτηση κλίματος διχαστικού και ακραίας οξύτητας.

Μας το θυμίζει άλλωστε η πρόσφατη ιστορία μας και στην Μικρασιατική Καταστροφή και στον Εμφύλιο, μπορεί να έχουν σοβαρές ευθύνες και ξένοι παράγοντες όμως η οδυνηρή αλήθεια είναι ότι από μόνοι μας βγάλαμε τα μάτια μας.

Όπως σοφά υπογράμμισε ο Καραμανλής στις 7 Απριλίου 1983 σε δείπνο προς τιμήν του Κυπρίου Προέδρου Σπύρου Κυπριανού “οι ξένοι δεν θα μπορούσαν να μας αδικούν αν δεν τους διευκόλυναν τα σφάλματα τα δικά μας”.

Κυρίες και κύριοι, οφείλουμε, κατά συνέπεια, να καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια για την διαμόρφωση συνθηκών, σύμπνοιας, ομοψυχίας και εθνικής συνεννόησης.

Ο δημοκρατικός διάλογος, η αντιπαράθεση επιχειρημάτων πρέπει να διευκολύνει και όχι να υπονομεύει την ανάγκη σύγκλισης απόψεων για την διαμόρφωση εθνικής στρατηγικής πρωτίστως για τα μεγάλα εθνικά θέματα.

Αυτά είναι τα θεμελιώδη διδάγματα της ιστορικής μας εμπειρίας. Είναι ταυτόχρονα το εθνικό μας καθήκον αφού η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι υπό απειλή.

Απειλή που αφορά όχι μόνο δικαιώματα, συμφέροντα και επιδιώξεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο και τις διεθνείς συνθήκες, αλλά απειλή ακόμα και κατά της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας.

Παραθέτω «Επεδίωξα να συνδέσω οργανικά την Ελλάδα με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για να διασφαλίσω το μέλλον της βγάζοντάς την από την αιώνια μοναξιά της. Και αν επεδίωξα με τόση επιμονή την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το έκανα γιατί ήθελα, εκτός των άλλων, να την απαλλάξω και από την ανάγκη να αναζητεί προστάτες.» έλεγε ο Καραμανλής στον βιογράφο του Ροζέ Μασίπ, συγγραφέα του βιβλίου «Ο Έλληνας που ξεχώρισε» που εξεδόθη το 1982.

Σε αυτές τις φράσεις συμπυκνώνεται η συνολική σύλληψη του Κωνσταντίνου Καραμανλή αναφορικά με την πορεία της χώρας προς την Ευρώπη.

Μία πολιτική που με συνέπεια και επιμονή ακολούθησε για περισσότερο από 20 χρόνια και οδήγησε με επιτυχία στην ένταξη της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή οικογένεια, παρά τις δυσκολίες και τα εμπόδια που συνάντησε εντός και εκτός χώρας, στη μακρά και επίπονη αυτή πορεία.

Μια πολιτική που σήμερα, σαράντα χρόνια μετά την ένταξη, έχει δικαιωθεί στα μάτια της συντριπτικής πλειοψηφίας των πολιτών και του συνόλου σχεδόν των πολιτικών δυνάμεων, αφού αναγνωρίζεται ότι η συνολική αποτίμηση της συμμετοχής μας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα είναι αναμφισβήτητα θετική. Άλλωστε πέραν των προφανών ωφελειών, αρκεί να αναλογιστεί κανείς πόσο πιο δύσκολα και επικίνδυνα θα μπορούσαν να έχουν εξελιχθεί τα πράγματα για τη χώρα, σε αντίθετη περίπτωση.

Το κυρίαρχο στοιχείο, πέρα από τα προφανή πολιτικά και οικονομικά οφέλη της ένταξης, ήταν η αναζήτηση πλαισίου εθνικής ασφάλειας. Η ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας ήταν για τον Κωνσταντίνο Καραμανλή πρωτίστως η ενδεδειγμένη λύση στην παραδοσιακή αστάθεια της ευρύτερης περιοχής, τους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς των μεγάλων δυνάμεων, στις απειλές και τους κινδύνους για το έθνος, όπως επίσης και στην ανάγκη αναζήτησης προστασίας από εκάστοτε ισχυρούς πρωταγωνιστές της διεθνούς σκηνής, που όμως εκ των πραγμάτων οδηγούσε σε σχέση ανισομέρειας.

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, όπως όλοι οι μεγάλοι Ευρωπαίοι οραματιστές της εποχής του, από τον Ντε Γκωλ, τον Αντενάουερ, τον Μονέ και τον Ντε Γκασπερι, μέχρι τον Ντεστέν και τον Χέλμουτ Σμιτ, πίστευε βαθιά ότι η ισχύς της Ευρώπης είναι εν τη ενώσει. Στη δύναμή της να διασφαλίσει ειρήνη, ευημερία και ασφάλεια στην ήπειρό μας, στην ευεργετική της επιρροή στο παγκόσμιο γίγνεσθαι.

Και αυτό εμφανίζεται σήμερα ακόμα πιο επίκαιρο και επείγον, μετά από τις εξελίξεις στο Αφγανιστάν. Η Ευρώπη οφείλει να αντλήσει διδάγματα από την ατυχέστατη έκβαση της εμπλοκής στη χώρα αυτή και να αναπτύξει φωνή στο διεθνές στερέωμα. Αυτόνομη φωνή, συνοδευόμενη από αντίστοιχες δυνατότητες σε όλα τα επίπεδα.

Ο Χέλμουτ Σμιτ διεκήρυσσε: «Η συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε λίγα χρόνια θα οδηγήσει στη δημιουργία αυτού που ονειρεύτηκαν οι θεμελιωτές της σύγχρονης Ευρώπης, μετά τον πόλεμο, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης».

Με άλλα λόγια, πέραν των προφανών λόγων που επέβαλαν τη συμμετοχή της χώρας στην ευρωπαϊκή οικογένεια, υπήρχε κι ένας ακόμα πιο φιλόδοξος, πιο μεγαλεπήβολος οραματισμός για το μέλλον της Ευρώπης: Η σταδιακή πολιτική της ολοκλήρωση, ο ρόλος της στο διεθνές στερέωμα, με βάση τις ευρωπαϊκές αξίες, του ανθρωπισμού, της ειρήνης, της προόδου και της αλληλεγγύης.

Με σαφήνεια προσδιόρισε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής το μέγεθος του εγχειρήματος σε ομιλία του κατά την διάρκεια επίσημης επίσκεψης στην Ολλανδία, στις 4 Απριλίου του 1978.

Για να προωθηθεί η ενοποίηση της Ευρώπης θα χρειαστεί να παραμεριστούν οι στείροι ανταγωνισμοί που υποκινούνται άλλοτε από μικροσυμφέροντα και άλλοτε από ξεπερασμένους εθνικούς εγωισμούς.

Θα χρειαστεί προ παντός να συνειδητοποιήσουμε όλοι το γεγονός ότι τα μεγάλα και ιστορικά έργα, όπως είναι η ενοποίηση της Ευρώπης, απαιτούν ανάλογες θυσίες.

Κυρίες και κύριοι, δεν χωρά αμφιβολία ότι η Ευρώπη έκανε πολλά και σημαντικά βήματα. Ειδικά τις πρώτες τέσσερις δεκαετίες από την αρχική Συνθήκη της Ρώμης, τον Μάρτιο του '57.

Τονίστηκε, άλλωστε, ότι το εγχείρημα είναι δυσχερές, πρωτόγνωρο, χωρίς ιστορικό προηγούμενο. Δεν χωρά, όμως, επίσης αμφιβολία ότι το ευρωπαϊκό οικοδόμημα έχει μείνει ημιτελές και ότι δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες ούτε των θεμελιωτών του, ούτε των Ευρωπαίων πολιτών.

Η βεβιασμένη και άκαιρη διεύρυνση της Ένωσης χωρίς προηγουμένως να έχει εξασφαλιστεί η εμβάθυνση των ευρωπαϊκών θεσμών, η οικονομική κρίση και αβεβαιότητα, η απίσχναση του κοινωνικού κράτους, οι εντεινόμενοι γεωπολιτικοί ανταγωνισμοί, όλα έχουν παίξει τον ρόλο τους στην σημερινή εικόνα στασιμότητας.

Πιθανότατα και το γεγονός ότι παρήλθαν οι γενιές πολιτών και πολιτικών που αντλώντας διδάγματα από τις τραυματικές εμπειρίες του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα, οραματίζονταν μια Ευρώπη ολοκληρωμένη ως την απάντηση στις προκλήσεις και τα δεινά που εβίωσαν.

Τα μικροσυμφέροντα, οι στείροι ανταγωνισμοί και οι ξεπερασμένοι εθνικοί εγωισμοί για τους οποίους προφητικά προειδοποιούσε ο Καραμανλής, επανεμφανίστηκαν.

Και συχνά δίνεται η εντύπωση ότι υπερισχύουν των πραγματικών προτεραιοτήτων αλλά και στρατηγικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρώπη στις μέρες μας, παρά την ισχύ της, οικονομική, πολιτική, πολιτιστική, ακόμα και στρατιωτική, αδυνατεί να πρωταγωνιστήσει στην διεθνή σκηνή.

Αδυνατεί να επηρεάσει αποφασιστικά τις εξελίξεις σε σχέση με τις συγκρούσεις, τις εντάσεις, τους ανταγωνισμούς ακόμα και τις αυθαιρεσίες σε κρίσιμες περιοχές της γης, ακόμα και στην γειτονιά της.

Δεν έχει καταφέρει να διαμορφώσει ενιαία και αποτελεσματική πολιτική στο μεγάλο μεταναστευτικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει και θα αντιμετωπίζει με ακόμα οξύτερο τρόπο στο μέλλον.

Επέδειξε σχετική ατολμία και δυσκινησία στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Και στο υγειονομικό σκέλος και στο σκέλος των μέτρων ανάκαμψης από την ύφεση που προκάλεσε η πανδημία

Σε αντίθεση με το γενναίο πακέτο που υιοθέτησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, το ευρωπαϊκό είναι πιο συγκρατημένο συνοδευόμενο μάλιστα από διαρκείς προειδοποιήσεις για τον πρόσκαιρο χαρακτήρα του μέχρι να επανακάμψουν οι δύσκαμπτοι κανόνες πειθαρχίας και λιτότητας.

Ακόμα και στην οικονομική κρίση της περασμένης δεκαετίας φάνηκαν χτυπητές αδυναμίες και γενικές αλλά και ειδικότερα προς τη χώρα μας, χωρίς να παραβλέπονται και να υποτιμώνται δικές μας αδυναμίες, λάθη και παραλείψεις επεβλήθη ένα πρόγραμμα που σε μεγάλο βαθμό ήταν, είχε χαρακτήρα τιμωρητικό.

Και όπως ομολογήθηκε κατ' επανάληψη ελέγχεται, εκ των υστέρων βέβαια, για σοβαρά σφάλματα και στη συνταγή και στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Και τέλος είναι αναγκαίο να επισημανθεί και να στηλιτευθεί η επαμφοτερίζουσα στάση έναντι της Τουρκίας η οποία συμπεριφέρεται ως ταραξίας στην ευρύτερη περιοχή εγείροντας αξιώσεις που προσβάλουν κατάφωρα και το γράμμα και το πνεύμα του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συνθηκών.

Ειδικά σε ό,τι αφορά την Ελλάδα και την Κύπρο, δι' έργων και λόγων, απειλεί ευθέως όχι μόνο δικαιώματα που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο αλλά ακόμα και την εδαφική ακεραιότητα χωρών-μελών της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ορισμένα κράτη, μάλιστα, υιοθετώντας στάση επιτήδειου ουδέτερου, εμμέσως πλην σαφώς δείχνουν να κλείνουν το μάτι προς την Τουρκία. Δηλαδή, να ενθαρρύνουν την απαράδεκτη και παραβατική συμπεριφορά της.

Παρέλκει να υπογραμμιστεί ότι τα σύνορα των κρατών-μελών της Ένωσης είναι και ευρωπαϊκά σύνορα και ότι ο σεβασμός και η πιστή τήρηση των κανόνων του διεθνούς δικαίου είναι θεμελιώδες αξίωμα που απορρέει από το σύστημα αρχών και αξιών της Ευρώπης.

Και η μεν Ελλάδα είναι σε θέση να υπερασπίσει αποτελεσματικά την εδαφική της ακεραιότητα και τα δικαιώματά της με τη διπλωματική της δράση, τις συμμαχίες της παλιές και νέες, με το αξιόμαχο και την αποτρεπτική ικανότητα των Ενόπλων μας Δυνάμεων.

Πάνω από όλα με εθνική ομοψυχία και συνεννόηση όπως επιβάλλεται από τις περιστάσεις και τις προκλήσεις.

Η Ευρώπη όμως οφείλει να συνειδητοποιήσει ότι αλληθωρίζοντας και αποπειρώμενη να συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα οδηγείται σε αδιέξοδο. Δεν μπορεί να μην επιβάλει κυρώσεις σε εξόφθαλμα επιθετικές συμπεριφορές.

Η Ευρώπη οφείλει να κάνει πράξη τις αρχές και τις αξίες της όχι μόνο προς όφελος των μελών της αλλά πρωτίστως για να βρει τον εαυτό της και τον δρόμο της προς το αύριο.

Σε αυτή την κατεύθυνση, είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική η πρόσφατη αμυντική συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας και συνιστά αναμφισβήτητα εθνική επιτυχία όχι μόνο για τη σημασία της στην προάσπιση κοινών αξιών και συμφερόντων, αλλά και διότι σηματοδοτεί μία συνολική αντίληψη για την πορεία της Ευρώπης.

Εύχομαι να είναι ένα βήμα προς την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βήμα αναγκαίο και ήδη υπερήμερο στο νέο παγκόσμιο περιβάλλον.

Κυρίες και κύριοι, θέλω να κλείσω με μία τελευταία αναφορά στον Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Πιστεύω ότι με λίγες λέξεις μάς αφήνει μία παρακαταθήκη υψίστης σημασίας σε σχέση με το εθνικό μας χρέος βγαλμένη από ιστορικά βιώματα και βαθιά μελέτη της ιστορικής μας διαδρομής. Παρακαταθήκη που έμπρακτα και συνειδητά υπηρέτησε ως η ξεχωριστή προσωπικότητα του δημόσιου βίου που δεν δίχασε τους Έλληνες.

Τόνισε σε ομιλία του στη Βουλή στις 30 Οκτωβρίου 1975 «η ιστορία διδάσκει ότι οι Έλληνες ό,τι κερδίζουν στον πόλεμο το χάνουν στην ειρήνη. Και το χάνουμε γιατί έχουμε την κακή συνήθεια να καθιστούμε τα εθνικά μας θέματα αντικείμενο έντονων πολιτικών ανταγωνισμών οι οποίοι πολλές φορές παίρνουν την μορφή της πατριδοκαπηλίας και καταλήγουν σε διχασμούς.

Κυρίες και κύριοι, η ιστορία διδάσκει, ο Καραμανλής μας το θυμίζει. Όλοι εμείς έχουμε το χρέος να αποδείξουμε ότι διδαχθήκαμε καλά το μάθημά μας.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.